

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:	
Egész évre	16 kor.
Negyedévre	4 „
Helyben bázhoz hozva:	
Egész évre	20 kor.
Negyedévre	5 „
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	24 kor.
Negyedévre	6 „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
kedd utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

Asszerkesztőség kéziratok visszadási
vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a
kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 AU.

Kivételes illetékesség.

(K. Ö.) Az emberek szeretnek ragaszkodni a privilégiumokhoz. Privilégiumok pedig aszerint adatnak egyeseknek és osztályoknak, amilyen felelősség uralkodik az összkormányzatban. A szabadelvű uralom idején tülön túl elhalmozták kiváltságokkal a kereskedelmet, mert azt a megfoghatatlan fantomot kergettük, hogy addig nem lesz boldog a magyar, míg itt a hazában a kereskedelem és pedig lehetőleg a nagykereskedelem fel nem virul.

Persze, ettől messze vagyunk, de baj elég van a kereskedelmi privilégiumok miatt.

Ilyen kiváltságos helyzetet teremtett a polgári perrendtartásnak az az intézkedése, mely a kereskedőnek megengedte, hogy könyvkivonata alapján adósát ott perelhesse, ahol könyveit vezette.

A kereskedőknek ez a kivételes illetékesség nagyon tetszett. Adósát a cég telephelyén egy járásbírósnál és egy jogi képviselő mellett perelhetette. Ami reá nézve gond, idő és költségmegtakarítást jelent. Utóvégre ez ellen nem lehetne kifogást tenni. Feltételezve úgy a kereskedőben, mint a vevőben a tisztességes szándékot, igazán mindegy, hogy az adós hol perelhető. A kereskedő jó minőségű árut megfelelő árban bocsájt a vevő rendelkezésére és a vevőnek komoly szándékában van a megrendelt árut az ese-

dékesség napján kifizetni. Feltéve, hogy az áru átvételénél kifogás nem történt, csakis az az eshetőség adhatta magát elő, hogy a vevő idejében nem tud fizetni. Feltételezve azonban a vevőben a jó szándékot, hitelező és adós között a megegyezés száz fajtája lehetséges.

Kérdezzük azonban, hol van az a kereskedő, aki a rendes vevőjét, anélkül, hogy százszor fel nem szólítaná a fizetésre, perelné? Hisz a mai hiteligazdalkodás mellett a kereskedő akár három esztendeig elvár a követelésére, amíg rászánja magát, hogy komoly hangon beszéljen adósával.

A könyvkivonati illetékességnek az üzleti élet ezzel az oldalával semmi baja. Veszélyes volta másban keresendő.

Ugyanis az üzleti élelmesség csakhamar rájött arra, hogy a könyvkivonati illetékesség a vigéc-rendszer kifejlődésének képezheti alkalmas talaját. A vigéc megjelenik nálam és megvételre kínál egy könyvet, egy képet, varrógépet, repavágót stb. Hol van az az ember, akinek ne volna valamire szüksége. A vigécnek aláírok egy nyilatkozatot. Az áru megjön és azt tapasztalom, hogy sem az áru nem az, amiben az ügynökkel megalkudtam. Az árut természetesen nem akarom átvenni. A kereskedő azonban oly fenyegető hangon ír, hogy ügyvédhez futok. És az ügyvéd próbál menteni, amit menteni lehet és bár menteni nem

tud semmit, de szaporítja a költséget. A kereskedő hivatkozva a könyvkivonati illetékességre, engem beperel, teszem azt Budapesten. Rendesen Budapestről van szó. Budapest eresztette ki magából a vigéchnak azt a veszedelmes fajtát, mely nem egy törekvő adófizetőt tett tönkre, de egyáltalán hitelvesztetté tette a magyar kereskedelmet is. Ha kis összegről van szó, felmegyek Budapestre és ügyvédet vallok, de ismét csak fizetek. Mert itt nem használ sem az esküdözés, sem a rimánkodás, csupán a megrendelési lap, annak aláírása és szövege számít.

Csakhamar rájöttek arra, hogy a kivételes illetékesség leginkább ott jár biztos haszonnal, ahol kis összegről van szó, mikor az adós nem tartja érdemesnek a tárgyaláson megjelenni és inkább fizet. Vannak budapesti cégek, melyek három járásbírósnál is perelnek, annyi a renitens adós, kit valamennyit ügynök vett reá a vásárlásra.

A sok panasz arra bírta a törvényhozást, hogy a megrendelések gyűjtéséről szóló törvényes intézkedéssel siessen a baj orvoslására. De ez nem sokat használ. Mivel ezt a rendelkezést is szépen ki lehet játszani.

Kapóra jött az új polgári perrendtartásról szóló törvényjavaslat, mely a kivételes illetékességet eltörli. És bár az igazságügyi bizottságban a kivételes ille-

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

A balkáni hercegnő.

— Operette 3 felvonásban. Írták: Lonsdale és Curzon. Zenéjét szerző Rubens. Fordította: Gábor Andor. A Szigligeti színházban először adták 1910. nov. 6-án. —

Budapesten már jubileum felé közeledik a Balkáni hercegnő, vagy talán már egy jubileumon túl is van. Elég jó ajánló levéllel jött tehát hozzánk s elég jó fogadtatásban is részesült. De hogy nálunk valami nagyon rajongjon utána a közönség, hogy balkáni láz üssön ki Nagyváradon, attól nem kell tartani.

Megállja helyét a műsorban, sőt a jobb sikerű darabok közé tartozik, de a népszerűségben annyit nem fog elérni, hogy az idei évad Luxemburg grófja vagy Vig özvegye legyen.

Meséje nem ismeretlen már a közönség előtt. A Varázskeringőhöz hasonló fejedelmi házassági kényszerhelyzet a témája, mely azonban némi bonyodalmak és — mint a Varázskeringőben — egy kis inkognitó vendéglistái lumpolás után szerencsésen végződik. A rövid mesét tarka-barka epizódok szövik át, a melyeknek sok összefüggésük ugyan nincs a da-

rabbal vagy annak cselekményével, de arra jók, hogy az előadást 11 óráig kihuzzák, különösen ha a közönség, mint a vasárnapi, úgy beleleselkedik az ismétlésekbe, hogy egy-egy bakkecskeugrást, vagy mikor Leővey a hátrán viszi ki Bihari Böskét, háromszor is megújráznak.

Maga a szöveg elég ügyes, egyáltalán nem unalmas, néhol határozottan jó komikus érzékkel van megírva. A zene általában nem emelkedik felül az átlag operett színvonalon, de ezt megtartja s van néhány zeneszám, mely némi rövidebb ideig tartó népszerűségre is számíthat.

Az előadás mindenben igyekezett a Balkáni hercegnőt kasszadarab sikerére vinni. Mindenek előtt a kiállítás volt többnyire új, díszes. A főbb női szereplők öltözékei egész kis modern divattanulmányt tettek ki. Többek közt alkalmazunk volt azt a művészetet is tanulmányozni, hogyan lehet a legmodernebb, lehetetlenül szűk szoknyákban, kínai apró lépésekkel elvágódás nélkül előrehaladni?

A címszerepet *Károlyi* Leona játszotta azaz az előkelő művészzel, mely minden alakítását jellemzi. Eneke, játéka egyaránt kifogástalanul tökéletes. Öltözékei ragyogók, elegánsak. A bohém nagyherceg *Asszonyi*-ban talált megszemélyesítőre. *Kassai* volt az ál-Boris herceg s az ő finon érzékével igen jól eltalálta, hogyan kell az előkelőség álarca alatt is a ka-

landort minden mozdulatban éreztetni. Pompás partnere volt *Leővey*, a ki a tolvajnak meglehetősen egyforma és ismétlésekkel telt szerepét változatossá tudta tenni ötletességével, leleményességével s megmentette az unalmasságtól, sőt egyikévé tette a legkacagtatóbb szerepeknek. Ugyancsak a komikus elemet képviselte *Kabos Gyula*, a ki a konfidens pincér szerepében nem egyszer megnevettette az egész közönséget.

Tisza Karolának szerencsés estéje volt: kapott nekivaló szerepet, sok mosolygással, még több táncsal. Táncszámait, melyeket csaknem repülésszerű könnyedséggel adott elő, majdnem mindent megújrázák. Ugyancsak ügyesek voltak *Bihari* Böske táncai is. Nála az a kár, hogy az organuma egy cseppet sem nagyobb, mint ő maga.

A zenekar kifogástalan, az énekkar szintén.

Az utolsó felvonásba kuplék is kerültek. Nem akarjuk kutatni, ki követte el őket, de annyi bizonyos, hogy szellemességük rettenetesen balkáni volt. Csak egy sikerült jobban; az is — természetesen — a marhahusról szólt. Az ilyen kuplék előtt kellene leereszteni a balkáni vámsorompót.

—F.

tékesség fentartása érdekében történtek felszólamlások, az előadó és a miniszter ragaszkodtak az eredeti szöveghez. Ez a javaslat most az országgyűlés elé kerül és bár van kilátás arra, hogy a kereskedők speciális érdekei ügyében fel fognak szólalni, nincs kétség, hogy a törvényhozás ki fogja törölni a törvénykönyvből az ország termelő osztályainak oly sok kárt okozott szakaszt.

A helyzet tehát a következőképpen módosul. A kereskedő a nála vásárló kereskedőtársát és azt a magánvevőjét, aki a törvényben biztosított jogáról lemond, perelje a kereskedő illetékes bíróságnál. Többi vevőjét és különösen azokat, akik ügynök útján vásárolnak nála, csak a vevőre illetékes bíróságnál perelheti. Az adósnak mód adatik ezzel oly helyen védeni magát, ahol ismerős és ahol a védekezés nem kerül sok pénzébe.

A kereskedői kivételes illetékesség eltörlésének szociális jelentősége abban nyilvánul, hogy a gyengébbet védelmezi az erősebb ellen.

A nagyszalontai atrocitás.

A *Nagyváradi Napló*, amely itélni szokott elevenek és holtak felett, a vasárnapi számában, a nagyszalontai hittanáról kimondta, mint egy legfelsőbb fórum az ő változhatatlan ítéletét, amely alól meg van győződve, hogy felebezni nem lehet. Bár nagyon hangoztatja a tárgyilagosságot, most az egyszer pedig nagyon elfogultan ítélt, mert annyira van a tárgyilagosságtól, mint az a bizonyos Makó Jeruzsálemtől.

Biztos tudomása van a cikk írójának arról, hogy Molnár János hittanár eljárása minden körben nagy megütközést keltett. De arról nincsen tudomása, hogy nagyon is illetékes körben, ahol elfogulatlanul ítélték meg a dolgot, nagyon korrekt eljárásnak minősíthették, hogy a »Világ« alattomos támadására hirlapilag, de nem orvul, hanem nyíltan felelt. Azt pedig, hogy az illetékes főhatóság figyelmét nyíltan felhívta a szalontai állami gimnáziumban történő törvényellenes dolgokra: ezt csak a tárgyilagosságtól minősítheti denunciaciónak. A körülményekből ítélve nem cselekedhetett másképpen; hisz maga a *Napló* elismeri, hogy előbb a gimnáziumban az igazgató és a tanárok előtt szólalt fel, de ez semmit sem használt; mert figyelembe se vették szavát: ezek után nagyon természetesen, hogy nem fordulhatott máshoz, mint a főigazgatóhoz. Az lett volna a denunciació, ha alattomban, mint ahogy őt pellengérré állították, tett volna feljelentést a főigazgatónak.

A *Nagyváradi Napló* cikkírója nemcsak elfogultan ítélt, de rosszul is distingvál. Azt veti szemére a szalontai hittanárnak, hogy az nem fáj neki, hogy a *nagyváradi főreáliskolai hitoktató* száz számra osztogatja a »Zászlónkat«, azt a kimondottan klerikális ujságot, amely a legvadabb felekezeti elfogultságra uszítja az ifúságot. Ebből annyira igaz, hogy a főreáliskolában a hittanár ajánlására aránylag elég szép számmal járatták ezt a kedves és ügyesen szerkesztett ifjusági lapot, de csak a katolikusok és nem százan, mint a *Napló* tudja, mert a katolikus tanuló összesen nincsenek százan. Más felekezetteknek senki se ajánlotta és ha mégis van egy pár diák, aki járattja, ez csak e lap előnyére írható.

Az is merő koholmány, hogy a legkedvel-

tebb ifjusági lap a legvadabb felekezeti elfogultságot szítja; elég bizonyosság állításom mellett az, hogy a nem katolikus tanárok, kik érdeklődéssel nézegetik e lapot, mindig a legnagyobb elismeréssel szölgtek felőle.

Különböben pedig kinek van abba beleszólása, ha a kath. hittanár olyan könyvekhez és olvasmányokhoz juttatja tanítványait, amelyeket nyugodt lélekkel adhat kezükbe, mert biztos atelől, hogy azok míg egyfelől tudományos okulásukra szölgálnak, másrészt hit és erkölcsi szempontból nem veszélyesek, sőt igen alkalmasak arra, hogy növendékeit hitükben megerősítse.

Ez ellen a liberálisok szólhatnak legkevésbé, mert hisz ők mindig a lelkiismereti szabadságot hirdetik. Bizonyára Molnárnak sincs egy szava se, ha a szalontai protestáns hittanár az ő tanítványai közt protestáns szellemben irt lapokat vagy könyveket terjeszt; vagy ha a zsidó hittanár az ő hitsorsosai közt száz számra osztogatja az »Egyenlőséget« vagy Berkovics »Kis Kátéját«. De a szalontai önképző körben tanári asszisztencia mellett ráoktrojálják a diákokra valláskülönbőség nélkül azokat a lapokat, amelyek nap, mint nap tendenciozus rossz akarattal, ádáz gyűlölettel irtnak a kath. egyháztól, az egyház isteni intézményeit, szertartásait nevétség tárgyára teszik ki és kipellengérezik az egyház szölgait, hogy megfosszák azokat tekintélyüktől a hivek előtt. És még rossz néven veszi a *Napló*, hogy egy hittanár órja tanítványait az ilyen lapok olvasásától. Az ilyen irányu laptól óvakodni kell nem csak minden katolikusknak, de óvakodni kell minden pozitív hitű embernek, mert ezek nem csak Krisztus tanítását támadják, de ki akarják irtani azt is, ami az emberi természetbe van oltva: az Istenben és a földön tülétben való hitet.

Atrocitásnak minősíti a hittanár azon eljárását, hogy a katolikusoknak megtiltotta, hogy a reformáció ünnepén részt vegyenek. Vajjon mit szölna akkor, ha a nagyváradi kath. gimnáziumban a protestánsokat és a zsidókat kényszerítenék, hogy a Mária kongregáció ünnepén részt vegyenek?

Hangzatos jelszavakkal, megtörtént események elferditésével és kiszinezésével, meg nem történt dolgok nagyhangú hirdetésével egy ideig talán félre lehet vezetni az olvasó közönséget, de lassan lassan rá fogják jönni, hogy nem kell mindent készpénznek venni.

Hágen Ferenc,
reáliskolai hittanár.

Ezzel kapcsolatban vettük a következő sorokat:

A »Nagyváradi Napló«-nak.

Az a hang, amellyel személyemet támadja, vasárnapi cikke, megtiltja nekem, hogy fenekező sorait komolyan vegyem. En magyar iskolában csak magyarul tanítottam irtni. Ezért nem tudom követni ama térére, amelyen a tárgyilagosság helyét a gyanusítás, meg gyalázkodás foglalja el...

Befejezetlen ügyben hangulatot kelteni, a cipősarkok állásából illusztris egyének véleményét ellesni nem magyar szokás. Engemet az igazság vezérel, mint ama sokakat — gyermekeiért aggódó azülöket is — akik nagyon is helyeselték eljárásomat. Nekem is templom a kultúra, amelynek oltárán szívesen teszek minden áldozatot. De annak szentélyében nincs helyük azoknak, akik minden nemzeti gondlattal diametrális ellentétben állanak.

Molnár János,
rk. hittanár.

Tanárok kongresszusa.

Budapesten a Nemzeti Múzeum dísztermében tegnap reggel kezdődött meg a két napra tervezett második országos középiskolai tanárkongresszus a tanároknak óriási részvétele mellett. A kongresszuson 127 gimnázium, 28 reáliskola és 23 felsőbb leányiskola, tehát összesen 178 középiskola képviseltette magát. A tágas teremben és a karzaton mintegy 1500 tanár és tanárnő szorongott, több mint 8000 tanár képviseletében. A kongresszus elnökévé *Négyesy Lászlót* választották meg, aki rendkívül érdekes, többször zajos tapssal és éljenzéssel félbeszakított beszédet tartott.

Négyesy László elnök megnyitóbeszédében, miután üdvözölte a társegysületeket, ismertette a kongresszus célját. Ez nem egyéb, mint követelni a státus-rendezés esztendő óta sürgetett végrehajtását, tiltakozni a szölgalmati időnek 35 évre való fölemelése és a heti óraszámnak huszra való kibővítése ellen. Fontos pontja még a kongresszus napirendjének a központi vezetés szakszertü ellátásának rendezését sürgető indítvány. Négyesy rámutat arra, hogy a kormánynek érdekében állott meghasonlást szítani a tanárság között, de ez a terv nem fog sikerülni, mert a magyar tanárság rendületlenül halad azon az uton, amelyen elindult.

1. Tiltakoznak a heti óraszám s a szölgalmati idő szerzett jogokat sértő fölemelése ellen éppen az iskola és a tanítás sikere érdekében.

2. Követelik a tanárság azonnali megharmadolását a XI., VIII. és VII. fzetési osztályokba.

3. Követelik, hogy a minisztérium középiskolai ügyosztályába csakis szakemberek kerüljenek.

A tanárkongresszus határozatait kedden délután küldöttség adja át gróf Zichy János miniszternek s a kongresszus permanenciában maradva várja a feleletet és a nyert felelet szerint fog határozni a későbbiekre vonatkozóan.

Az első előadó dr. Sajó Sándor budai tanár, hivatalos adatokkal ismertette a tanárok követeléseinek történetét a Széll-féle kormánytól kezdve a mai napig.

A következő szölok, *Usetty Ferenc* a nagyváradi reáliskolai tanárok hivatalos nyilatkozatát olvasta fel, melyben csatlakozásukat jelentik be a kongresszus határozataiba.

A státus-rendezésért elsőnek *Riesz Ferenc* szólalt fel, aki beterjesztette a státus-rendezés sürgös megvalósítását követelő határozati javaslatot, melyet hosszabb beszédben indokolt meg.

A határozati javaslatához Kalmár Elek löcsei igazgató és Kremmer Miklós aradi tanár szölgtek, kik közül az első néhány számbeli helyreigazítást tett, az utóbbi pedig azt javasolta, hogy ne csak a kultuszminiszterhez, hanem a pénzügyminiszterhez is elmenjen a tanárok küldöttsége. Az utóbbi indítványt a kongresszus elvetette.

A kongresszus egyhangulag magáévá tette a státus-rendezés megsürgetéséről szölok határozati javaslatát.

A miniszterelnök Bécsben. *Khuen-Héderváry* Károly gróf miniszterelnök vasárnap délután fél három órakor tükárja Bárczy István dr kíséretében Bécsbe érkezett. A miniszterelnök a pályaudvarról a Magyarházba hajtatott, ahol megszállott. Röviddel utána *Láng* Lajos a magyar delegáció elnöke tett látogatást a miniszterelnöknél, majd együtt ebédeletek a Sacher-szállóban. Délután a miniszterelnök a Magyarházban hivatalos ügyeket intézett el, később *Teleszky* János pénzügyminiszteri államtitkár látogatását fogadta, ki a készfizesékek ügyében kiküldött szakreferensek tanácskozássáról tett jelentést. Este a miniszterelnök részt vett a külügyminiszternek a magyar és osztrák delegátusok tiszteletére adott estélyén.

Második Breider-ház.

Összedült háromemeletes ház.

A napokban lesz évfordulója a nagyváradi katasztrófának és hogy ez a szomorú eset újult erővel lépjen ki emlékünkből most a fővárosban történt hasonló eset. Egy háromemeletes ház dőlt össze.

A szerencsétlenségről tudósításunk a következő:

A Jávor-utca 2. számú sarokházat, melynek főhomlokzata az István-utca nyílik, míg a Jávor-utcában a Zala-féle műteremmel áll szemben, az ugynevezett Marilla-völgyi r.-t. épített, dr. Hoffenreich Mór és érdektársai.

Az épületet a Müller és Katona építkezési vállalkozó cég építi. Az építési munkákra Katona Imre pallér ügyel.

Az épületen az őrszolgálatokat Nagy József napszámos végzi. Vele volt Mari nevű leánya, aki vele lakott a pincében. Ugyanott háltak rendszerint egy másik pincefülkében Megtért Ferenc napszámos és Major József kubikos. Sőt az épület másik szárnyán alatt a pincében szintén laktak emberek, kiket a később érkezett Wolkenberg Gyula rendőrfelügyelő kilakoltatott. Megjegyzendő, hogy az építkezés alatti házakban lakni senkinek sem szabad. Az őrnek is külön bódé jár.

Reggel 6 óra után nagy recsegés, ropogás, rohaj és porfelhő. A középső traktus homlokzatpillérei kimozdultak helyükből, a teher alatt megroppantak, összedültek, velük összedült az egész középső traktus, a padlástól a pincéig, a tetőszerkezet ott lógott a levegőben, csak az imádság tartja a vékony faoszlopokon.

A romhoz csakhamar tűzoltók, munkások, mentőszolgák vonuljanak ki s megkezdik a mentést.

Nehéz munka. Óriási súly fekszik a pinceboltozaton, mely majdnem végig beszakadt. Szerencsére ott a pallér, aki meg tudja mondani, hol kell keresni az embereket. Négy ember van ott lenn: Nagy József, Nagy Mari, Megtért Ferenc és Major József. Major József nem bizonyos, mert nem volt állandó lakása a pincében. De a rendőr azt állítja, hogy látta őt is bemenni.

Elsőnek tíz óra felé Megtért Ferenc kerül elő. Sérülése súlyos. Eszméletlen állapotban van, a mentők elviszik.

Azután kihúzzák Nagy Józsefet. Szintén súlyosan sérült, de eszméletén van.

— Ott van a Mari! — nyögi. — De azt hiszem, meghalt szegény. Az előbb még beszélt és énekel.

Blaskhnek tűzoltótiszt még mindig hallja a szegény leányt. Énekel. Azt hiszik, megörült, pedig dehogy! Imákat énekel. Kétségbe esett cérnahangon hallatszik ki a föld alól az Ave Mária!

— Kérem az embereket eltávolítani; nem állok jól, hogy a földszerkezet be nem dől!

Azért a mentési munkákat folytatják, de Mari már nem énekel. Egy mentőápoló saját élete kockázatásával ott bujkál a föld alatt a romok között és azt jelenti:

— A leány már meghalt. Osszenyomta a ráomlott föld. Kihuzni nem lehet, míg felülről az omladékot el nem takarítják. Az ápoló vissza akar menni de nem engedik.

Ekkor nagy recsegés-ropogás, az emberek

riadtan menekülnek; dr. Fűzi rendőrfogaimazót loszorítják az állványról, leesik, könnyen megsérül kezén és lábán.

Ott van dr. Kiss Ferenc előjáró, a kertületből Kégl Arpád főmérnök, Bodó László és Hegedüs Armin mérnökök, a központból Rumbach Dezső mérnök.

A mérnökök nem merik a mentési munkákat teljes erővel folytatni, felelősséget nem vállalnak, a tűzoltótiszt, Blaschnek Hugó, elparancsolja és hazaküldi embereit, mert segítség már úgy sincsen, ő maga továbbra is ott marad és ezer veszedelem között néhány munkással folytatja a munkát.

És a munkának meg van a szomorú eredménye: előkerül a fiatal munkásleány holtteste.

Az előjáróság utászkatonákat kért a térparancsnokságtól. Hosszas munka után a katonák kiszabadítják a romok alól Major József 42 éves kubikos holttestét.

A rendőrség a Rókus-kórházban kihallgatta a megsérült Nagy Józsefet és Megtért Ferencet. Ők éjtélíg dolgoztak és aztán feküdtek le a pincében. Reggel 6 órakor egy rendőr bezörgetett a pinceablakon, hogy jöjjenek ki a járdát seperni. Félkeltek és öltözködtek, amikor a beomlás történt. Ők a biztos haláltól úgy menekültek, hogy fölöttük a vastraverzek megakadályozták a föld és a kövek leomlását.

Megtért hat hete dolgozik az épületen; szerinte a beomlás oka a betonmunkában keresendő.

A betonmunkásoktól hallotta, hogy a betonmunkát előírás szerint 14 napig kell száritani, azután szabad csak a támasztékokat kivenni. De az építkezést az építészek sietteték és már nyolc napra rá szedték ki a támasztékokat.

A rendőrségi vizsgálat az okokul azt is figyelembe vette, hogy a vastraverzek nem voltak kellő mélységben a falakba beeresztve.

A magyar delegációból. A közös ügyek tárgyalására kiküldött magyar országos bizottság egyesült négyes albizottsága tegnap délelőtt 10 órakor gróf Zichy Ágost elnöklésével ülést tartott, amelyen a közös minisztériumok részéről Burián István báró közös pénzügyminiszter, Montecuccoli gróf tengerészeti parancsnok, Esterházy Pál gróf külügyi osztályfőnök, Hoffmann Hugó altábornagy, a magyar kormány részéről pedig Khuen-Héderváry Károly gróf miniszterelnök vett részt.

Gróf Zichy Ágost elnök megnyitván az ülést, bejelenti, hogy Apponyi Albert gróf táviratilag kimentette magát, hogy gyengélkedése miatt nem jelenhetik meg az ülésen.

Napirenden van a Boszniára és Hercegovinára vonatkozó rendkívüli szükséglet tárgyalása.

Elsőnek Burián István báró közös pénzügyminiszter szólalt fel, majd Pap Géza előadó utal arra, hogy Bosznia és Hercegovina életében az 1910. esztendő a legnagyobb jelentőségű, mert ebben az évben nyert legfelsőbb jóváhagyással alkotmányt és törvényhozói joggal felruházott népképviselőket. Az alkotmány ugyan nem mintaképe az alkotmányos fellegésnek, de azt sem lehet állítani, hogy azok, akiknek ez az alkotmány szánva van, az alkotmányos életre teljesen megértek volna.

Kossuth Ferenc felszólalásában kijelenti, hogy az annexiót sosem helyezte s hogy még sem mondott le, annak az volt az oka, hogy akkor egy európai háború küszöbén állottunk s nem akarta lemondásával súlyosbitani a helyzetet.

Khuen-Héderváry Károly a dalmát vasutak ügyét ismertefte.

Tizza István gróf nem tartja alkalmasnak a mai időt arra, hogy az annexió közjogi vitáját eldöntsék. Ezzel az időt most tölteni nem célszerű. A magyar nemzet sürgős és kardinális érdekei parancsolják ezt.

Délután felszóltak: Burián, Chorin, Tizza és Kossuth. A pénzügyminiszter jelentését tudomásul vették. Az ülést ma folytatják.

A szakreferensek tanácskosása. A két kormány a készítetések ügyében kiküldött szakreferensei vasárnap ismét több óra hosszat tanácskoztak. A tanácskozásokról Teleszky János államtitkár délután jelentést tett Khuen-Héderváry Károly gróf miniszterelnöknek. A szakreferensek ma folytatják tanácskozásukat, amelyek előreláthatóan még néhány napig tartanak. A most folyó tanácskozások tárgya a részletkérdések megvitatása. A szakelőadók tárgyalásának befejezése után a két kormány azonnal érintkezésbe lép az osztrák-magyar bankkal és ekkor véglegesítik a megállapodásokat.

UJDONSÁGOK.

* **Tizza István a királynál.** Gróf Tizza István ma délelőtt az általános kihallgatások során megjelent a király előtt, hogy megköszönje azt a rendkívül megleghangu üdvözlő-táviratot, amelyet a király küldött neki ezüstlakodalma alkalmából.

* **Kanonoki kinevezés.** A pozsonyi székeskáptalanban megüresedett kanonokságot dr. Miksó István tb. kanonok, szomori esperes plébánosnak adományozta a király.

* **Elhunyt kuriai tanácselnök.** Décsey Zsigmond, nyugalmazott kuriai tanácselnök, akit pénteken este agyszélhűtés ért, vasárnap hajnalban rövid haláltusa után meghalt. Halálát leánya, Darvai Fülöp képviselő felesége és fia gyászolják. Temetése kedden délután három órakor lesz.

* **Vetítő est.** A nagyváradi Katolikus Kör kedvelt vetítő estélyeinek új sorozatát kezdi a ma délután 5 órakor tartandó előadással. Ez alkalomra a helyiség is előnyös változáson ment keresztül. A pompás vetítőgép a nagyterem mellett levő szobába került s onnét, az ajtó felett levő nyíláson át bocsátja a vetítő sugarakat a vászonra. Ezzel több férfi hely lett a nagyteremben és nem hallatszik ezután oda a gép zakatolása. A mai előadást zenei szám vezeti be: *Katona* Kálmán zene-tanár *Lewis Rock of Ages* concert variatons darabját fogja cimbalmon eljátszani. Utána dr. *Némethy Gyula* mutatja be gyönyörű színes képekben a Rajna vidékét. Majd *Beriot IX.* hangversenyét adja elő hegedűn *Fasékas* Alajos zene-tanár *Resch* Mihály zongora kísérete mellett. Végül ugyancsak a Rajna vidékét reprodukáló mozgókép fejezi be a rendkívül érdekesnek ígérkező vetítő estét.

* **A hivatalos lapból.** A m. kir. pénzügyminiszter *Tóth* Kálmán nagyváradi adóhivatali segédet a IX. fizetési osztályba. *Szöke* Adolf belényesi adóhivatali tisztet pedig X. fizetési osztályba léptette elő.

* **A városi pénztár átvétele.** *Papolicsy* Ferenc városi főpénztárnok szabadságáról baze-érkezett s átvette a pénztár vezetését. A pénztár átadását *Rimler* Károly polgármester eszközölte.

* **Új ügyvédjelölt.** Mint értesülünk, *Messi* Zsigmond jogászigorló, Nagyvárad jogászfijuságának kiváló tehetségtű tagja, elismert elsőrendű muzikus, Kolozsváron az első jogtudományi szigorlatot kitüntetéssel letette.

Aki halála után viselheti a lovagkeresztet. A király szeptember hó 13-án kelt kéziratával megengedte, hogy Kersch Ferenc esztergomi főszékesegyházi karnagy a bolgár polgári érdemrend lovagkeresztjét viselje. A király emez elhatározása tegnap jelent meg a hivatalos lapban s az, akit illet már nem veheti tudomásul, mert pár héttel ezelőtt meghalt.

Az új szervezeti szabályrendelet. Nagyvárad város szervezeti szabályrendeletének átdolgozására már mintegy 10 év óta dolgozik a város. Végre is kiadták az egész dolgot dr. Thury László városi főügyésznek. A főügyész most bejelenti, hogy a szervezeti szabályrendelet-tervezetet elkészítette felfogása szerint, csupán az adóhivatal és számvevőségre vonatkozó rész nincsen kész, mert eme részek egybeállítására szakszerűséget igényel, tehát ezek kidolgozására az adóügyi tanácsnokot és a főszámvevőt kérte föl. Ez a két főtisztviselő már dolgozik is az adóhivatal és a számvevőség szervezetén s így az egész szabályrendelet még ez évben teljesen össze lesz állítva. Miután a szervezeti szabályrendelet sürgős s a két hiányzó rész nem áll az egészhez olyan szervi összefüggésben, hogy anélkül a szabályzat többi része tárgyalható nem lenne, miért is kéri a polgármestert a főügyész, hogy a tervezet főbb elveinek megismertetése és megbeszélése céljából a városi tanácsot alkalmas időben hívja össze. A tervezet ugyanis olyan gyökeres újításokat tartalmaz, hogy a főbb elvek tekintetében óhajtható volna megtudni a tanács véleményét s csak az annak értelmében végleg összeállítandó tervezetet kellene bocsátani a bizottságok véleményezésére alá.

A katonai léghajók fogadása. A katonai motoros léghajók fogadtatása ügyében a miniszterelnök tegnap körrendeletet adott ki minden törvényhatósághoz. E rendelet értelmében a katonai léghajókat a lakosságnak ép úgy kell fogadni, mint ahogy a katonaság fogadja. A léghajók nappal háromszögű piros zászlót kötelesek a csónak aljára tűzni, ha le akarnak szállni, ha pedig éjjel akar leszállni a hajó, úgy fehér fényt kell a léghajósoknak csinálni a hajó alatt. Ha veszélyben van a léghajó, a háromszögű piros zászló kívül két fekete golyót is ki kell függeszteni a hajósoknak. A léghajósok kúrttel, sippal még éjjel is adhatnak hangokat.

Gróf Kornisék a Jádon. A Kornis Károly gróf részére kiadott vízhasználati engedély le járt s az engedményesek újabb meghosszabbítást kértek megbízottjuk dr. Márkus László utján. Az engedély meghosszabbítását az alispán az érdekeltek újabb meghallgatása alapján hajlandó csak kiadni. Ez ellen dr. Márkus László tegnap előterjesztéssel élt. Az előterjesztésben kifogásolja Márkus az alispán azon észrevételét, hogy a Kornis-féle mű megvalósítását folyton halogatják. Az előterjesztés szerint a késlekedés a nagyarányú több millióra kerülő mű előkészítése miatt késnek a munkálatok, különben pedig a legkomolyabban foglalkoznak a tervek megvalósításával.

Eljegyzés. Botos Bóka Iván, a nagyváradai m. kir. honvéd hadapródiskola volt tanára s jelenleg a 18. honvédszázad századosa, eljegyezte Békéscsabán néhai Kliment Z. János birtokos leányát Ilonkát.

Az ugrai körorvosi állás. A fegyelmi vizsgálat alatt lévő dr. Grünfeld Adolf ugrai körorvos állásának betöltésére jó ideig nem került sor, mert a fegyelmi vizsgálat még sokáig el fog tartani. Az üresedésben lévő körorvosi állás helyettesítése iránt a céffai főszolgabíró már intézkedett s a helyettesítéssel dr. Molnár István céffai körorvost bízta meg.

A Fekete-Körös áradata. Az állandó esőzés nemcsak a Sáros-Körös folyó vizét dagasztotta meg, hanem sok bajt és kárt okozott a Fekete-Körösönél is. Jelenleg Fekete-tót községnél állami hozzájárulással vashidat építenek. A Fekete-Körös áradata a félben lévő munkálatoknál sok kárt okozott; elvitte az építéshez használt állványok stb. egy részét, sőt két 10—10 lóerejű gépszivattyú is a vízben van s most keresik a vízben és iszapban.

Soma mester új szerepében. A jó Soma mesterről szól az ének, aki — mint ismeretes — bucsut mondott a világot jelentő deszkáknak és az Adorján Emil szerint szintén világot jelentő »Fekete Sas«-nak lett hű gondozója. Ebben az új szerepében még nem mutatkozott be a mester közönségének, akik azonban vasárnap délután 6 órakor az eső elől a passageba voltak kénytelenek menekülni, boldogok voltak ezen új műfajban is látni. Hát úgy történt a dolog, hogy a fentjelzett passage, mely ugyancsak Adorján Emil szavai szerint az egyetlen hely Nagyváradon, ahol nyugati levegőt lehet szivni, vasárnap délután telestele volt emberekkel, szépen emberekkel, bakákkal, szépen bakákkal, hetesekkel, úgy, hogy hozzájuk véve még megfelelő számú konyhatündért, az így kapott festői csoportozat veszedelmesen kezdte rontani a Fekete Sasnak renoméját. Soma mester azonnal megragadta a kínálkozó alkalmat, hogy bemutassa rátermettségét. Nem fog ez a nép innen kimeenni? Szépen nem fog kimeenni. Szólt s lihegve kapott a vízvezeteki sugárcsőhöz és ráloccolt a népre. Egy kis sirás, egy kis jajveszékélés, egy pár letaposott cipő, egy pár letaposott szoknya — és az a renomé meg volt mentve. Soma mester tehát, úgy látszik, kitűnően beillt új szerepkörébe is. Mi még csak azt tesszük hozzá, hogy legújabbban felfedezett locsoló-qualitását, melyet mostani helyén még sem fejthet ki egészen, a tűzoltóság terén kellene neki érvényesítenie. Ajánljuk ezért dr. Lukács Ödön tűzoltóparancsnok figyelmébe.

Nincsenek szabadgondolkodók. A Szabadgondolkodók Egyesülete e hó 19-én tisztújító közgyűlést tart, amelyen — egy hétfői könyvnyomatos újság értesülése szerint — dr. Székely Aladár országgyűlési képviselőt választják meg elnöké. A tegnapi kitűzött közgyűlést el kell halasztani, mert a két elnökön kívül — egy árva tag sem jelent meg.

Ellopott kereszt és magyar címer. Botrányos lopásról ad hírt élesdi tudósítónk. A járáshoz tartozó Óssi község iskolája homlokzatán tegnap a tanítványok sem a magyar címer nem találták ott, sem pedig a tanteremben a feszületet. A tárgyakat valaki éjjel hozta el. Az esetről értesítették a csendőrséget, mely megindította a nyomozást.

Élesd környéke hó alatt. Élesdről jelent tudósítónk, hogy a környéken tegnapelőtt óta hazatik. Súlyomkő és a Királyhágó vastag hótakaróval van borítva. A hideg tartóssá kezd lenni. Az idő folyton boros és hideg.

Megfelebbezett törvényhatósági tagválasztás. A fugyivásárhelyi megyebizottsági tagválasztás ellen tegnap Rokszin Imre és társai felebbezést adtak be. A felebbezők elmondják, hogy a választás tartama alatt a választási elnök többször kiment a választási helységről, mely idő alatt bárki is bemehetett és ellenőrzés nélkül bedobhatta szavazóceduláját. Továbbá Gran Mitru október 4-én a köz-kórházban meghalt s ennek dacára is leszávaztatták. Butuk Fidián helyett valaki más szavazott le s mikor ő rá került a sor egyszerűen leszávazott Pasku János helyett, Pasku pedig Petrus Gábor néven. Ezenkívül még egy egész sor szabálytalanságot sorolnak fel, melyek alapján az egész választás megsemmisítését kérik.

Ahol nincs fogház. A vaskóhi járás főszolgabírója tegnap panaszt adott be az alispánhoz. A panasz elég különös természetű. A főszolgabíró ugyanis a miatt panaszkodik, hogy a főszolgabíróságnak nincs közigazgatási fogháza s így kihágást elkövetőket nem lehet elcsukni. Volna ugyan a járásbírósnál fogház, ez azonban roppant kisméretű. Kihágásért évenként 3000 embert itél el a főszolgabíró, akiket azonban a büntetést nem lehet végrehajtani, mert fizetni nem tudnak, fogház pedig ahova lecsukhatnák nincs. A főszolgabíró büntetéseit tehát senki sem veszi komolyan. A kihágások száma napról-napra növekedik. Hogy érvényt szerezzen a főszolgabíró az intézkedéseinek javasolja az alispánnak, hogy engedje meg mi szerint az elítéltekkel a közutakat hozhassa jó karba. A közutak jelenleg nagyon el vannak hanyagolva s így pénznélkül rövid idő alatt jó utakat fog készíteni a vaskóhi főszolgabíró minden mérnök nélkül. Egyidejűleg bejelenti azt is a főszolgabíró, hogy az elítéltekkel utólagos jóváhagyás reményében már a napokban megkezdeti az utak javítását.

A köröshgyei titok. Tegnap adta át jelentését dr. Felletár Emil országos ügyész, a köröshgyei mérgezett gyógybor ügyében folytatott tudományos vizsgálatáról dr. Barta Endre rendőrtisztvezetőnek. A tudományos vizsgálat arra az eredményre jutott, hogy a mérgező fel-tétlen Köröshgyen került a borba.

Szathmáry Árpád gyász. Mély gyász érte városunk egyik volt kedvelt színészét Szathmáry Árpádot. A jeles színész felesége Schuster Mariska életének 36-ik és házasságának 14-ik évében pénteken délután 3 órakor meghalt. Az elhunytat vasárnap délelőtt 11 órakor temették el Szabadkán nagy részvét mellett.

Vizözön a Bethlen utcában. Ahogy megeredtek az ég csatornái, a Bethlen-utca is megtelt szines csatornákkal az uttesten, nemcsak az ereszt alatt. Mintha a Vörös-tenger öntött volna ki, úgy néz ki az utca a cserlével. Mint a bibliai vizözönben a hegycsucok, úgy emelkednek ki a kavicsok a vízből, mint lábbelik Scillai és Charibdisi. Pedig milyen nagyforgalmu utca ez. Érthetetlen, hogy miért nem teszi ezt a hatóság járhatóvá? Most itt vannak a városi képviselőválasztások. Okosan tennék a Bethlen utcai szavazók, hogyha olyan embert küldenének be a városi parlamentbe, aki az utca tisztán és rendben tartását, illetve először a rendbehozását a nagyfejűeknél sürgetné. Mert így a hatóság a bécsi fiakeres notát fujja Bethlen-utca reménykedő lakosainak. Várhatsz habám elvárhatsz, míg csak bele nem fáradsz.

Katonai állomásparancsnokság figyelmébe. A nagyváradai katonai puskaművesek fegyverjavításokat s más mindenféle puskaműves munkát rendszeresen készítenek civil megrendelőknek. Mivel ezzel nemcsak a civil puskaműveseknek ártanak, kik adófizető ipar-engedélyvel bíró polgárok, hanem a katonai szabályokkal is ellenkező cselekményt követnek el, felhívjuk erre az illetékes katonai hatóságok figyelmét kérve, hogy a jövőben alantasaiknak tiltsák meg a legszigorúbban minden civil puskaműves munka készítését, mert ellenkező esetben a honvédelmi miniszter urhoz fordulnak panaszukkal az illetékesek.

Vonatkisiklás Biharon. Tegnap, hétfőn reggel a szomszédos bihari vasútállomáson baleset történt. Reggel 6 óra után egy tehervonat összeütközött egy másik tehervonattal, állítólag téves váltóállítás miatt. Az összeütközés elég erős volt, mert nyolc teherkocsi kisiklott. A kocsi megrongálódott, de emberéletben nem esett semmi kár. Nagyváradról a reggeli személyvonat egy órai késéssel érkezett meg a segítőmunkásokkal, akik egész délelőtt dolgoztak a kisiklott kocsi vágányrahelyezésén.

* **Repülés Nagyváradon.** Hamel G. W. angol aviatikus vasárnap délután óriási közönség előtt megismételte a debreceni nyulási réten folszállását. Hamel 25 percig repült 300 méter magasságban. A közönség nagy lelkesedéssel tüntetett, amikor az aviatikus leszállott számos tiszteletajándékot kapott. Hamel legközelebb Nagyváradon száll fel.

* **Tífuszjárvány az élesdi járásban.** Az élesdi járásban Nagybárd és Remec községekben a hasihagymáz járványszerűleg lépett fel. Az óvintézkedéseket foganasították.

* **A novemberi jég.** Minden viszonylagos a földön. A ki csendben szokott aludni, a zajra felébred. A molnár meg akkor ébred fel, ha nem zakatol a kerék, megáll a malom. Vagyis ki mihez szokik hozzá, aszerint itéli meg a helyzetet. Most is kicsoda rendkívüli időjárást emlegettek a múlt héten, hogy jég esett. Azt azonban természetesnek találja mindenki, hogy nyáron van jégeső. Pedig éppen fordítva van a dolog. Eppen a nyári jégesőt tudjuk a legnehezebben megmagyarázni, más-kép nem is, csak az aláhülés elméletével. A novemberi jég nagyon normális, épp úgy mint a novemberi dér. A dér — megfagyott harmat, a jégcsepp — megfagyott esőcsepp. Történik pedig ez amiatt, hogy a felsőbb jégrétegek máj a -agypont alá hűltek. Ebből pedig azt következtetjük, hogy *hosszu és hideg télünk lesz.*

* **Elhunyt 102 éves ember.** Mint őszinte részvétellel értesülünk, Eleds legöregebb embere, **Bondor István**, akit mindenki István bácsi néven ismert é. általános szeretetnek s tiszteletnek örvendett, meghalt. Az elhunyt résztvevett a szabadságharcban, melyet végigküzdött mint honvéd. Az agg honvéd temetésén, mely tegnap folyt le az egész környék megjelent. Bondor István 102 évet élt.

* **Lemondok, mert nem tudok írni.** A napokban e cím alatt megirtuk, hogy a bélfenyéri kerületben egy analfabéta román embert választottak meg megyebizottsági tag-nak. Ehez a következő megjegyzést fűztük: »Most már nem lehet tudni, hogy mégis mi indíthatta rá a *bélfenyéri szocialista népet*, hogy ezt a jámbor analfabétát küldje a megyei törvényhatóságba *képviseleiből?* Mit akarhattak a *bélfenyérik?* Ezzel szemben azt a tényt közlik velünk, hogy Mátyás Tógyer kalácsai uradalmi erdővédre a *bélfenyérik egyetlen egy szavazatot sem adtak.* Tehát analfabéta oláhra nem szavaztak. Ők *Marosi Antal* püsp. erdészre, *Toperczer Sándor* járásbíróra s még más két magyar emberre adták kivétel nélkül szavazatukat. Hogy nem győztek? Arról ők tehetnek a legkevésbé; hisz Bélfenyér magyar népe parányi szigetekre csak a körültekvő nemzetiségi községek tengerével összehasonlítva; s ha egy-két elégedetlen ember akad közöttük, azért az egész község korántsem mondható szocialistának.

Különlegességek

r ö v i d á r u k b a n .

Keztyük, fátyolok, harisnyák, shawlok és gombok kiárusítás miatt nagyon olcsón lesznek elárusítva

TATRAY GUSZTÁV

Rákóczi-ut 4. sz. — Telefon 783.

Legmegbízhatóbb árúháza

Ne vegyünk Parti árúkat!
ahol csak becsapódhatunk és rossz állott holmit vehetünk. Menjünk

Radó és Kertész
Kossuth-utca 2. sz. — Telefon 10-30. sz.
Női divatruházába, ahol a nagy öszi occsió megkezdődött és a friss kész új árut ép oly olcsón szerezhethetjük meg és mindég azt vehetjük, amire szükségünk van. Nézzük meg kirakatjait. Előrendelvény és asztalneműk, szőnyegek, függönyök, kosztüm és blúz kelmék, seiyem csipke és szállag feltűnő olcsó árakban.

Figyelmes kiszolgálás. Tel. 10-30.

x **Lloyd kávéház** ujonnan épített és fényesen berendezett téli kerthelyiségében november hó 8-án a következő pompás szórakoztató képek lesznek bemutatva: 1. *Lisszaboni forradalom.* 2. Kaliforniai regény. 3. Minden. 4. Comoi tó. 5. Válasz uton. 6. Pórujárj tölvaj. 7. Kincskeresők. 8. Saloniki. Beléptidij nincs előzékeny kiszolgálással. Kitűnő ételekről és italokról gondoskodik. A nagyérdemű közönség becses pártfogását kéri Hartstein és Örelei kávéház tulajdonosok.

Rendelés szerűen készült
női és gyermek ruhák.

ELŐNYEI

Kitűnő szabás
Első rangu munka
Divatos tartós kelmék
Jutányos árak
Nagy választék

SPITZER BÉLA
női és gyermek ruha-áruhaza
női és gyermek ruha szalonja.

Rákóczi-ut 3. sz.

Tolvaj viág az élesdi járásban. Eleds tudósítónk a lopások egész sorozatáról számolt be tegnap. Egyik lopás vakmerőbb a másikkál. A lopásokról a következőket adjuk: *Ellopott 8000 tégla.* Weisz Gyula pesterei téglagyárában tegnapelőtt vettek ki a kemenceből 8000 téglat. A téglá ugyszólván ki sem volt hűlve teljesen s még azt át sem vették, mikor tegnap éjjel egész köcsisor jelent meg a gyárban és a 8000 téglat felrakva, elmenekültek. A vakmerő tolvajokat keresi a csendőrség. — *Ellopott semafor.* Tegnap éjjel az élesdi állomás és őrház közti pályán egy semafor készülékéből ellopták a lámpát. A lámpa nélkül maradt semafor az őr vette észre észre s akadály nélkül me ettek a vonatok. — *Betörők a padlásán.* Eledsen tegnap két lakás padlását is kifosztották a betörők. Az egyik padlás Bogye Jánosé, a másik Papuc Andrásé volt. A betörők a két háztulajdonos mindnét elvitték a padlásról. Ugyancsak Eledsen Ungár Demeter gazda istálló padlásáról tegnap éjjel két kocsi kukoricát vittek el ismeretlen tettesek. A tolvajokat a csendőrség nagy apparátussal keresi.

Ifj. Rimanóczy Kálmán
műbutorgyára
Városi raktár Fő-u., Rimanóczy-palota.

Állandó butorkiállítás. Egyes butor-darabok avagy egész lakásberendezések, iparművészi tervezések és költségvetések díjmentesen eszközöltetnek. Új szerkezetű service-asztalok mahagoni, palisander és citromfából. A Zsolnay-féle gyárak kizárólagos képviselője, eredeti gyári árak mellett.

x **Villamos osillárt** ne vásároljon, berendezést ne készítsen, míg **Stern** nel a Bémer-téren nem beszél, felvilágosítok bárkit, ha nem is vásárol nálam. Terveket díjmentesen készítek. Raktáron tartok villamos és gáz főzőket, vasalókat, Wolfram és izzó lámpákat gyári áron házhoz szállítok. Bémer-tér 3. Telefon 556

TANÜGY.

Tanítók gyűlése A vármegyei ált. Tanító Egyesület Központi választmánya nov. 1-én Nagy Imre elnökle alatt gyűlést tartott, hogy a nov. 14 én tartandó közgyűlést készítse elő. Nagy örömmel vette a választmány **Bodnár János** jelentését az építendő tanítói árvaázhól. Eszerint a jövő év tavaszán hozzá is fog az Egyesület a ház felépítéséhez. — Ugyancsak örömmel vette tudomásul a választmány **Számborovszky** Rezső jelentését, aki a tordai Vasady-alapítványra 500 koronát gyűjtött. Az iskolai gyűtésekbe befolyt 302 K 69 fill. Belépett az egyesület az »Eötvös« tanítói segélyalap kötelekébe is 2 részes jeggyel. Ellenben a Magyar Tanítók Orsz. Szövetségébe *nem lép be.* Apróbb ügyek elintézése után az ülés véget ért.

Üzlet átvétel.

Tisztelettel értesitem a nagyrabecstűlt fegyvertartó közönséget, hogy a 30 év óta fennálló SCHULLER ÁRPÁD-féle

puskaműves üzletet

átvettem és azt kellő szaktudással tovább vezetem. — Hivatkozva Pécssett 30 év óta létező és fennálló puskaműves üzletemre, amely kétszer lett aranyéremmel kitüntetve és pedig 1888. :: Pécssett, 1907. kiállításán Pécssett. :: Altalam készített vagy javított fegyverekért mindig kezességet vállalok. Régi fegyvereket használhatóvá átalakítok.

Tömeges pártfogást kérek

Ladányi József,
puskaműves,
Nagyvárad, Uri-utca, 21. szám.
November 1-től Rákóczi-ut Moskovits palota.

Üzlet átvétel.

SZÍNHÁZ.

Heti műsor:

Kedd: Balkáni hercegnő.

Szerda: Balkáni hercegnő.

Csütörtök: Böregér.

Péntek: Beulemans kisasszony házassága.

(Bemutató.)

Szombat: Beulemans kisasszony házassága.

Vasárnap d. u. Párisi élet. Este: Mikádó.

Beulemans kisasszony házassága.

Most kezdte meg európai körutját Fonso és Wicheler bájos új vigjátéka, a Beulemans kisasszony házassága, rendkívül kedves, bájos levegőjű ujdonság, amely eddig nagy sikert aratott mindenhol. Pénteken mutatja be a Szigligeti-színház az új vigjátékot kiűző szereposztásban, a címszerepet Szentgyörgyi Márta kreálja. Az utolsó próbák szorgalmasan folynak.

x Uj műsor a Pannoniába ma ismét nagy tetszéssel fogadta Pannoniába a közönség a szebnél-szeb mogóképeket a mely felül mulja az edigi összes kinomatográfiát a műsor a következő. 1 Széobánya. 2 A kis rokon. 3 Becsület. 4 Makszi kutyája. 5 Gyomor vizsgálás röntgen sugáral. 6 Párbaj. 7 Koto villamos gépe.

Törlesztéses kölcsön!

Feltételek:

Teljes árfolyam
5.65 annuitás.

LÁSZLÓ ERNŐ

bank és kereskedelmi irodája
Nagyvárad, Léway-palota,
Ezredévi emlék tér sarok.

IRODALOM.

Kincses Kalendárium. 1911. A Kincses Kalendáriumnak új kötete emlékeztet bennünket az esztendő végének s az újévnek közeledtére. Megszokott és háztartási cikk immár a Kincses Kalendárium, melynek kiválóan praktikus az alakja, beosztása és tartalma könnyen érthető, de a mellett szigorúan tudományos és minden ízében modern minden cikke, művészi minden illusztrációja és minden ízében magyar az iránya, a lelke.

Alig van az emberi tudás terebélyes fájának olyan ága, melyről egy-egy értékes gyümölcsöt ne nyujtana olvasóinak a Kincses Kalendárium. Napjainkban még mindig a természettudományok a vezér-szerep. Ebből az ismeretkörből közöl a Kincses Kalendárium egy tanulmányt a tenger mélységeinek világáról, a világító növényi és állati szervezetekről, a betegségeket okozó véglényekről, a föld rádium-tartalmáról, a menyörgés keletkezéséről, stb. — mindent képekkel illusztrálva.

Egy igen terjedelmes cikk az emberiség fajait mutatja be, nem a sablonok szerint, hanem az emberi kultúra elemeinek figyelembevételével csoportosítva és osztályozva a népeket.

Speciálisan magyar tárgyak a Kincses Kalendáriumban: a hunok története, az új kutatások alapján — a Magyarország nemesi családjairól szóló jegyzék folytatása (pontos jegyzéke mindazoknak a családoknak, melyek 1800. január 1. és 1910. június 30-ika között kaptak magyar nemességet.) — az Ázsiában járt magyar kutatók utjainak ismertetése a XVIII. századtól kezdve egészen 1910-ig, s a magyar tu-

dományosság képviselőinek: akadémikusoknak és egyetemi tanároknak a bemutatása; csupán ezt az egy cikket nem kevesebb, mint kétszázhuszonöt arckép élénkíti. Nagy cikk ismerteti a magyar országgyűlést: a főrendiház és a képviselőház szervezetét, házszabályait, — egy másik cikk eligazítja az olvasót a katonai szolgálattal összefüggő összes kérdésekben. Az állami szolgálat tudnivalóit (pályázat, kinevezés, rangsor, cím és jelleg, fizetés, napidíj, pótdíj, nyugdíj-ügyek, stb.) szintén egy nagy cikk ismerteti az olvasókkal. Bevezeti az olvasókat a Kincses Kalendárium új kötete a katolikus egyház jogba, a művészetek történetéből egész fejezeteket ad elő, a művelődéstörténetből érdekes apróságokat közöl, ismerteti a földadót, a sztrájkokat és munkáskizárásokat és az aviatika fejlődésének történetét, egészen a szerencsétlen Geog Chavez diadalmas röptéig és haláláig.

De ha a Kincses Kalendáriumnak csupán a tartalomjegyzéke hat olda, — hogyan sorolhatnók föl mi egy kis cikknek a keretében, hogy mi minden van benne az elsajátításra valóban érdemes ismereteknek e gazdag tárházában? Azt hisszük, hogy a mit eddig túlólag megemlítettünk, már az is bizonyítja, hogy az új Kincses Kalendárium, mely a régi áron, a szokott piros kötésben két koronáért kapható minden könyves boltban, méltó a nevére, érdemes a közönség becsülésére és szeretetére.

Angol uri szabóság.

Az európai modern divatokkal lépést tartva, saját műhelyemben több évi külföldi tapasztalataim érvényesítve, hani és angol legjobb kelmékből raktáromon elsőrendű öltönyöket, télikabátokat stb. készítek megrendelés után.

A n. é. közönség figyelmét felhívom cégemre.
Tisztelettel

HÄBER és TÁRSA férfiszabó.

o Nagy Sándor-utca 1. szám. o

TÁVIRATOK.

Tömeges nyugdíjazások a bíróságnál.

Budapest, nov. 7.

(Saját tudósítónktól.) A Magyar Hirlap felhivatalos forrásból jelenti: Székely Ferenc igazságügyminiszternek az a terve, hogy az idősebb bírákat nyugdíjba küldi. Ezért felszólítja őket, hogy adják be lemondásukat. Így már az idén is nagy nyugdíjazások várhatók. Fel fognak szólíttatni a budapesti, nagyvárad, temesvári, kassai és kolozsvári kir. táblák elnökei, illetve tanácselnökei, hogy adják be lemondásukat. Ezek ugyanis már mind meghaladták a 40 évi szolgálatot.

Vasuti szerencsétlenség.

Pécs, november 7.

(Saját tud.) A nem régen épült Baja-Bátaszéki vasut vonalon ma délután 4 órkor súlyos vasuti szerencsétlenség történt. Egy tehervonat az eszések folytán meglazult töltésről lezuhant és több embert maga alá temetett. Két vasutas azonnal meghalt, többen súlyosan megsebesültek. A vizsgálat megindult.

Tiltakozás a római polgármester ellen.

Bécs, nov. 7.

Vasárnap délután a városháza népcsernkében a katolikus tiltakozó komité által egybehívott népgyűlést tartották meg, amely tiltakozott Nathan római polgármester és az osztrák főiskolákban uralkodó állapotok ellen. Jelen voltak Gruscha és Skrkenski biborosok, valamint a püspöki konferencia alkalmából itt időző érsekek és püspökök. A gyűlés elfogadta Forster alpolgármester határozati javaslatát, amely kimondja, hogy több mint tízezer katolikus bécsi férfi hangosan és ünnepélyesen tiltakozik a Szent Atya és a katolikus egyház arcátlan és hallatlan kigunyolása ellen, amit Nathan polgármester elkövetett. A katolikusok ez inzultusokat saját maguk meggyalázásának tekintik és biztosítják a pápát az egész katolikus Ausztria gyermeki és feltétlen hűségéről és ragaszkodásáról.

A tiltakozó népgyűlést, amelyen a katolikus diákság képviselői is résztvettek, mindjárt kezdetben a német nemzeti radikális diákok meg akarták zavarni, a megerősített rendőrség azonban arra a hirre, hogy a szociáldemokraták és a nagynémetek a gyűlést fel akarják robbantani, nem engedték meg behatolásukat.

Hofrichter ártatlan.

Bécs, nov. 7.

Hofrichter néhány héttel ezelőtt körülbelül ötven oldalra terjedő kérvényt írt, amelyben azt igyekszik bebizonyítani, hogy a mérget nem ő küldte el. A kérvényt a hüttersdorfi fogház igazgatója elküldte Bécsbe a hadtestparancsnokságnak, amely kiadta Kunz őrnagy hadbírónak. A kérvényben semmi sincsen, ami az újból való felvétel alapjául szolgálhatna.

CZAPFALVI JÓZSEF

mázoló, épület és butorfestő

Nagyvárad, Nagy Sándor-utca 11 szám.

Helyi és vidéki telefon szám: 1001.

Elvállalok minden e szakmába vágó munkát u. m.: fa- és márvány utánzat készítését, épület, üzleti, kávéházi és gyógyszerári berendezések és butorok festését, kerai butorok zománcozását és porcellán utánzást. Vidéki megrendeléseket a legpontosabban készítek

Tisztelettel
358 Czapfalvi József.

GYERMEK CIPŐK, GYERMEK KALAPOK, GYERMEK HARISNYÁK ÉS GYERMEK FEHÉRNEMŰEK legjobb minőségben és : kedvező árban :

REICHARD - áruháza

:: czégnél kaphatók. ::

NYILTTÉR.

BÚTOR

jó kivitelben, jutányosan

REISZ

butorgyárában

Nagyvárad, Kossuth(Sas)-u. 7.

KÖZGAZDASÁG.

Terjed a száj- és körömfájás. A száj- és körömfájás mindjobban terjed Biharmegyében is s emiatt a közeli községekből nem hoznak be tejet Nagyváradra. Már erősen érezhető ez a körülmény a nagyváradia piacon, ahol 28—32 fillérre szökkent fel a tej ára literenként. Bihari tudósítónk írja, hogy községükben szintén fellépett a marhaállományban a ragadás száj- és körömfájás. A hatóság a tej eladását az állatjárvány miatt betiltotta.

Budapesti tőzsdetudósítások.

Budapest, nov. 7.

Értéktőzsde.

Magyar hitel	—	—	858.50
Oszttrák hitel	—	—	662.—
4%-os koronajáradék	—	—	91.60
Államvasut	—	—	755.—
Jelzálogbank	—	—	519.—
Leszámitoló bank	—	—	614.—
Hazai Bank	—	—	307.—
Kereskedelmi részv.	—	—	765.—
Rimamurányi	—	—	701.—
Salgótarjáni	—	—	645.—
Közuti vasut	—	—	76.—
Városi villamos	—	—	404.50
Adria	—	—	—

Irányzat: Szilárd.

A gabonatőzsde.

	50 kilogramonkint.
Buza októberre	— — 10.72
Rozs októberre	— — —
Zab októberre	— — —
Tengeri májusra	— — 5.61

Irányzat: Szilárd.

A szerkesztésért felelős:

Dr VUCSKICS GYULA.

Friedländer I. Izsó
angol divat-szabó

Nagyvárad, Szt János-utca.

Eladó föld.

Nagyváradtól 15 percnire fekvő mintegy 55 kat. hold kiterjedésű elsőrendű szántóföld a szükséges épületekkel ellátva egészben vagy parcellákban eladó.

A feltételek megtudhatók a Nagyváradon székelő **Központi Takarékpénztárnál.**

Petrozsényi, salgótarjáni, karwini és poroszszén, kovácsszén, gágyári-lupényi és karwini bányacox, ipari- és háztartási célokra

Salamon Jakab és Ta. cégnél.

Budapest, V. Erzsébet-tér 5.

:: Telefonszámok: 73—96, 73—97, 73. 98. ::

14944, 14964, 15071—1910.

Hirdetmény.

Nagyvárad város összes városrészeire s a hegyre vonatkozó — a kir. pénzügyigazgatóság érvényesítésével ellátott — a föl- és házbirtok után járó 1910 évi általános jövedelmi pótdó kiutestési lajstromok az 1883. évi t.-c. 18. § sa értelmében f évi november 8—15 ig napjain át nyolc napi közszemlére a városi adóhivatal 15 ik számú szobájában a II-ik kerület Ujváros és Külsővárosra nézve 26-ik számú szobájában a III ik kerület Váralja, Velence, Csillagváros és a Hegyre nézve és 21-ik számú szobájában az I-ső kerület Olaszi városrésze nézve azon figyelmeztetéssel tétetnek ki, miszerint érdekelt adókötelesek, a jelzett lajstromokban terhükre előirt adót ott megtekinthetik s az elleni netáni felszólamlásukat azon adózók, kik ezen adónemmel már az előző évben is megróva voltak, a lajstrom közszemlére kitételének napját követő 15 nap alatt, azok pedig, kik azzal a folyó évben először rovatnak meg, ezen adójuknak adókönyvecskéjükbe történt bejegyzését követő 15 nap alatt — a később benyújtott fellebbezés érdemi tárgyalás alá nem fogván vétetait — a kir. pénzügyigazgatósághoz írásban benyújtatják.

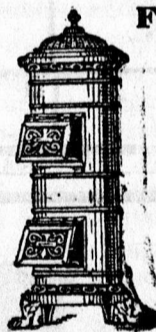
Nagyvárad, 1910. november hó 7-én.

Városi adóhivatal.

Eladó.

Szöllő és házhelyek közel a Petőfi-utca végén, négyzet méterenként egy koronájával, értekezni lehet özvegy Tar Istvánné-nál Sal Ferenc-utca 8. sz. alatt.

Eredeti Meidinger-töltő, szellőző és szabályozó kályhák, központi fűtésre szolgáló kalorifórek, szellőzőrácsok minden nagyságban

Folytonégő (Dauerbrand)

kályhák. Legolcsóbb fűtés. A hideg beáltával egyszer kell befűteni és egész télen át ég. A szobákban kelle- mes meleg.

Eisler és Vértés

Meidinger kályhák gyára Budapest, VII., Andrassy-u. 41.

Árjegyzék és költségvetések bérmentve.

Hatóságilag engedélyezett nagy kiárusítás

== eddig még nem létezett mesés olcsó árban ==

ROSENZWEIG RÓZA

mider-gyárában RÁKÓCZI-UT 3. szám.

Óriási nagy raktár valódi párisi és brüsseli fűzőkben, ugyszintén saját készítményű has és csipő reform-miderekben, egyenes tartók, haskötők, Késmárkházi nadrág stb

A Z I G A Z,

hogy sehol sem lehet oly kellemesen szórakozni, mint

Kecskeméthy István

„NEMZETI“ vendéglőjében.

Most szüret után, édes must, karcos bor a legjavából kapható. Kitűnő magyar konyha. A legjobb fajborok. Abonánsok polgári árban megegyezés szerint szolgáltatnak ki.

— Minden este fényes műsor —

mozgófénykép előadás.

— Belépti díj nincs. —

A vidékiek találkozóhelye.

Szallodámban szobák 1 korona

— 60 fillértől kaphatók. —

Számos látogatást kér tisztelettel

Kecskeméthy István vendéglős, a NEMZETI szalloda, vendéglő és kávéház bérleje.

A kávéház egész éjjel nyitva.

A
„TISZÁNTUL“-ra
előfizethetni
mindennap.

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.

Raktáron tartjuk a javított dr. Just-féle

Wolfram lámpát

melynek áramfogyasztása az izzólámpával szemben 75 százalék megtakarítást mutat fel. 40 gyertyás Wolfram lámpa *darabja 3.60 kor.* 100 gyertyásé *5 kor. 50 fill.*

Sima izzólámpa díjja 72 fillér,

tehát 5 százalék kartell áron alul.

Mindenemű *izzólámpa különlegességek, fényképezési lámpák* ugyancsak **legolcsóbb áron kaphatók.**

Csillárok,

ívlámpák

állandóan nagy választékban kaphatók a villamos telepen külön a célra épített nagy

← **csillár-raktárunkat** → megtekintésre ajánljuk.

Ugyanott állandóan raktáron tartunk

villamos motorokat

1/4 lóerőtől 12 lóerőig minden nagyságban

Elvállaljuk

és erőátviteli berendezések felszerelését, bővítését, átalakítását, javítását, ívlámpák kezelését, hozzávaló szénpálcák szállítását, berakását és minden e szakmába vágó munkálatokat a legolcsóbb árak mellett.

Költségvetések ingyen.

villamos világítás

Telefon szám 514.

81

Főszerező telefonja 55. sz.

Egész éjjel ügyeletos szolgálat.

Baross-utca 60. számú ház földszintjén két szoba, konyha és mellékhelyiségekből álló lakás 1910 évi

november 1-től kiadó

Értekezni lehet Polgári Takarékpénztárnál, Kossuth-u. 4. sz.

Őszi idény

beköszöntése alkalmával felhívjuk a t. vásárló közönség figyelmét

helyi gyártmányainkra,

melyek csak fiók üzletünkben jutnak eladásra **szabott egységárak** mellett.

Moskovits Farkas és Társa

cipőgyár R.-T. Nagyvárad.

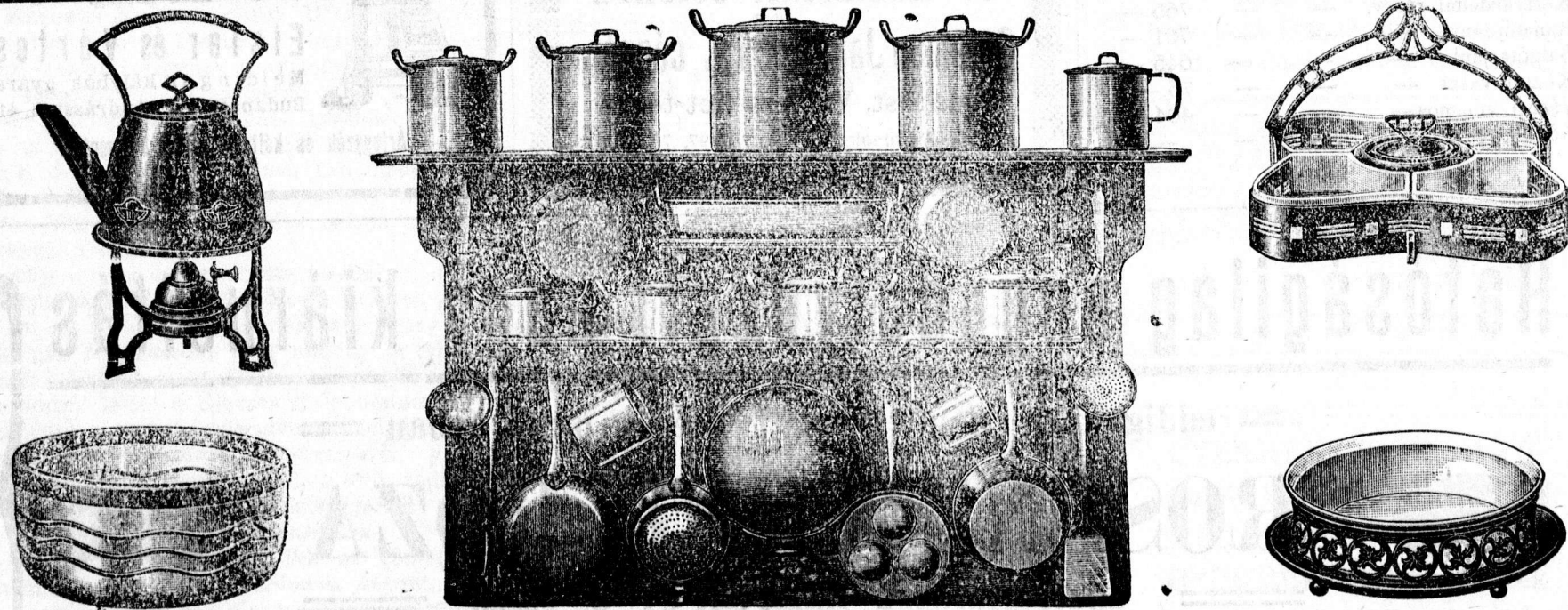
Központi fiók üzlet:

Kossuth-utca gyár épület.

II. fiók üzlet:

Rákóczi-ut Bazar épület.

Vidéki megrendelések **pontos** és **gyors** elintézését nyernek.

Modern konyhaberendezések és háztartási különlegességek.

Tarsoly és Risztó különlegességek vaskereskedése

Nagyvárad, Rákóczi-ut. ————— Telefon helyben és vidéken 390.

Szent László-nyomda részvénytársaság, Nagyváradon.